

Inbreng Raadsvoorstel vvgb Winpark Agro-wind, 12 november 2019

Mevrouw de Voorzitter,

‘Ik zal het maar eerlijk zeggen. Wat is dit een verdomd lastig dossier. Het loket gemakkelijke oplossingen is duidelijk niet bereikbaar als het om de klimaatopgave gaat.’ Met deze woorden begon collega mevrouw Bijl haar bijdrage in tweede termijn tijdens de Commissievergadering Ruimte over dit onderwerp. Afgezien van de woordkeuze, vertolkte zij precies het gevoel waarmee de fractie Samenwerking Reusel – De Mierden al jaren worstelt. En laten we daarover geen misverstand laten bestaan: het partijtje Grieks-Romeins worstelen duurt nog altijd voort. De allesbeslissende touché is nog niet gemaakt.

Mevrouw de Voorzitter, sta mij toe U mee te nemen in onze dooltocht langs steile kliffen en diepe ravijnen en hoe wij onze achtkoppige bemanning heelhuids langs Scylla en Charybdis probeerden te laveren. Toen wij aan deze helletocht begonnen, bestond de bemanning nog maar uit zes personen. Gaandeweg het proces ruimde een matroos het veld en namen er drie andere plaats aan boord. Aan de eclatante verkiezingsoverwinning die onze fractie in maart 2018 behaalde, zit ook een rafelrandje. Dat wordt bij langlopende dossiers als het onderhavige zichtbaar.

Laten we dit raadsvoorstel vanaf zeer grote hoogte aanvliegen en het proces dat vanaf het prille begin tot heden doorlopen is, eens in ogeschouw nemen. Fractie Samenwerking Reusel – De Mierden heeft vanaf het begin het standpunt verkondigd dat de klimaatopgave zeer serieus genomen moet worden. Hoewel de term niet in ons verkiezingsprogramma genoemd wordt, onderschrijven we de door het CDA gemunte term van het rentmeesterschap ten volle. Wij met zijn allen, politici misschien nog wel meer dan gewone boeren, burgers en buitenlui, dragen een grote verantwoordelijkheid om deze wereld op een fatsoenlijke manier aan onze klein- en achterkleinkinderen na te laten. En hoewel het woord ‘fatsoenlijk’ op meer dan een manier te definiëren valt, heeft dit als consequentie dat we op het gebied van de energievoorziening drastische keuzes met verregaande gevolgen moeten maken. De eindigheid van de fossiele grondstoffen en de opwarming van de aarde die afgeremd moet worden, zijn twee elementen in de discussies waarover de experts op dit gebied het wel zo ongeveer met elkaar eens zijn. Wij, de politiek verantwoordelijken in Reusel – De Mierden, mogen zich hierbij niet verschuilen achter een grote betonnen muur met de afkorting NIMBY, not in my backyard. Fractie Samenwerking Reusel – De Mierden wil, kan en zal dat dan ook niet doen.

Om die reden waren wij aangenaam verrast toen wij voor het eerst hoorden van een particulier initiatief om in Reusel-Zuid ‘iets met windenergie te gaan doen’. Vanaf het begin hebben wij er bij de toenmalige verantwoordelijke portefeuillehouder, wethouder Van de Ven, op aangedrongen om het proces anders aan te vliegen dan gebeurd was bij het windmolenproject Laarakkerdijk. In concreto kwam dit neer op: 1. betrek de omwonenden in een vroeg stadium bij de planontwikkeling, en, 2. neem ook de plaatselijke politiek aan de hand en betrek hen proactief bij het hele proces. In theorie lijken dit vanzelfsprekende en betrekkelijk eenvoudig te realiseren voorwaarden. Want hierbij zijn slechts drie zaken van belang: op de eerste plaats ‘communicatie’, op de tweede plaats ‘communicatie’ en – ik zie aan uw gezicht mevrouw de voorzitter dat u gedachten kunt lezen – op de derde plaats ‘communicatie’. De praktijk bleek weerbarstiger. Ik laat de hele hoogbejaarde veestapel maar in de sloot liggen, en beperk me in deze tot de conclusie dat het hele procesverloop met een onvoldoende beoordeeld moet worden. Maar ik haast me om op te merken dat dit niet uitsluitend op het conto van het gemeentebestuur geschreven moet worden, maar dat óók – misschien moet ik

zelfs zeggen 'vooral' – de initiatiefnemer blaam treft en dat ook de omwonenden niet helemaal vrijuit gaan. Maar voorgaande opmerkingen spelen in de bepaling van ons standpunt slechts een ondergeschikte rol.

Terug naar de opmerking in de eerste zin van de vorige alinea: het particulier initiatief. Het is tekenend voor het ondernemersklimaat in Reusel – De Mierden dat een groep ondernemers zelf de hand aan de ploeg slaat en niet wacht tot een grote multinational zich aan het loket van gemeente Reusel – De Mierden meldt met het voornemen om windturbines te bouwen op een locatie die zich daar om allerlei redenen het best voor leent. Als we dan toch iets te kiezen willen hebben, dan zien we liever dat de eventuele meeropbrengsten van de investeringen in Reusel – De Mierden blijven, dan dat ze op de toch al goed gevulde bankrekeningen van de aandeelhouders van Vattenfall, Shell of vergelijkbare multinationals bijgeschreven worden. Maar ook deze overweging speelt nauwelijks of geen rol bij de bepaling van ons standpunt.

Het was vanaf het begin duidelijk dat de initiatiefnemers een lastig parcours zouden moeten afleggen vooraleer zij met de bouw van het windpark in Reusel-Zuid zouden kunnen beginnen. Op de eerste plaats moest er draagvlak gecreëerd worden. De voor dit doel opgerichte vereniging, toen nog de VHTAC geheten, was een geschikt en doeltreffend orgaan om de instemming en medewerking veilig te stellen van de omwonenden in de onmiddellijke nabijheid van de realiseren windturbines en/of de grondeigenaren. Hoewel: ook wij hebben begrepen dat het voor het bestuur van de VHTAC, op dat moment omgedoopt in Windpark Agro-Wind Reusel B.V., niet altijd even eenvoudig was om de hele groep kwakende kikkers in dezelfde kruiwagen te houden. En dan, ten tweede, het politieke draagvlak. De gemeenteraad heeft tot op heden eigenlijk nog maar één keer een echte gelegenheid gehad om zich over de plannen uit te spreken. En dat was op 19 december 2017. Bij die gelegenheid dienden drie fracties – de VVD, de PvdA en Samenwerking Reusel – De Mierden – een gezamenlijke motie in waarin het college een achtledige opdracht meekreeg. Centraal uitgangspunt was dat de Vereniging toestemming kreeg om scenario B uit te werken, waarbij het ging om een dubbele lijnopstelling van twee keer vier windmolens. Op dat moment stond de teller nadrukkelijk op acht windturbines. En de initiatiefnemer zou ons – ik citeer uit punt h. van het verzoek van de gemeenteraad aan het College van Burgemeester en Wethouders in genoemde motie – inzicht verschaffen in 'de respectievelijke energieopwekkingsrendementen, de voor de voor de omgeving belangrijke fysieke kenmerken waaronder begrepen hoogte t.o.v. bestaand maaiveld, spanwijdte, noodzaak of wenselijkheid en mate van verlichting' [einde citaat]. Het schijnt dat ik bij deze gelegenheid gezegd heb dat de fractie Samenwerking Reusel – De Mierden niet wil dat Reusel-Zuid in een 'red light district' getransformeerd mag worden. Nou, laten we daarover geen misverstand bestaan: zoals de situatie er nu, de datum 12 november 2019 voor staat, bezien vanuit het centrum van Reusel wordt het dat wél. Tenminste als de kijker zijn / haar hoofd iets naar links draait, vallen binnenkort de windturbines aan de Pals op en bij een hoofdbeweging naar rechts komt de turbineverlichting van de molens aan de Belgische zijde van de grens in het gezichtsveld. Daar kan de Gemeenteraad van Reusel – De Mierden geen jota aan veranderen. Om ten strijde te trekken tegen deze consequentie van het eventueel verlenen van de vergunning voor de plaatsing van de windturbines in Reusel-Zuid zou van evenveel realiteitszin getuigen als – om collega Joris van Gompel te parafraseren – de roemruchte Spaanse edelman Don Quichotte die in het begin van de zestiende eeuw het gevecht met de – nu overigens als bijzonder pittoresk gewaardeerde en bijna als Unesco Werelderfgoed erkende – witte windmolens in de Extramadura aanging. Zo ziet u maar: over smaak valt niet te twisten. Voor de eenentwintigste-eeuwse Don Quichottes: de geplande witte windmolens in Reusel-Zuid zullen géén vier eeuwen weer en wind doorstaan. In de eerder genoemde motie werd

onder punt d. er al gewag van gemaakt dat – ik citeer wederom – ‘er zekerheid is over de sloop van de bouwwerken na afloop van een vooraf concreet benoemde levensduur’.

Na het aannemen van deze motie bleef het lange tijd angstvallig stil. Althans: de gemeenteraad hoorde officieel weinig of niets. Op 14 januari 2019 werden de raadsleden op een avond uitgenodigd in het hol van de leeuw. In een vergaderruimte in de aardappelschuur van de voorzitter van de VHTAC werden wij bijgepraat. Of beter gezegd: er werd een karrevracht nieuwe informatie over ons uitgestort. De kern was dat er op een groot scherm berekeningen en beeldimpressies getoond werden van allerlei opties. Wat betreft de aantallen windturbines waren er drie smaken: acht, negen en elf. Wat betreft de tiphoogte ten opzichte van het maaiveld, kon in de spreadsheet nagenoeg elke variabele ingevuld worden. Voor de raadsleden werd een simulatie getoond met twee variabelen: eentje met ‘lage’ turbines (120 meter) en eentje met ‘hoge’ turbines (165 meter). Het was voor ons, de fractie Samenwerking Reusel – De Mierden, in een oogopslag duidelijk dat de op deze avond getoonde windmolenmedaille twee kanten had: één fonkelende en één die mat uitgeslagen was, op het ge-erodeerde af. Aan de fonkelende medaillekant glansde ons toe dat Reusel – De Mierden in één klap aan haar klimaatdoelen zou voldoen. Hij / zij die daar oog voor had, merkte ook op dat met de grootste turbines een groot financieel rendement behaald kon worden, waarvan een deel via een omgevingsfonds aan ‘de gemeenschap’ ten goede zou komen. De keerzijde van de medaille was dat de ruimtelijke (en dus maatschappelijke) consequenties enorm groot zouden zijn. Omdat het bestuur van Windpark Agro-Wind Reusel B.V. vanaf het begin liet doorschemeren dat zij voor het maximale zou gaan, kon de goegemeente zich gaan instellen op een onwennig toekomstbeeld: de komende 25 jaar een flink aantal turbines die – afgerond – zes keer hoger zijn dan de toch al niet bescheiden uitgevallen kerktoren van Reusel.

Na deze avond werd duidelijk dat er binnen onze fractie heel verschillend naar het initiatief van Windpark Agro-Wind Reusel B.V. gekeken werd. De opinies liepen uiteen van ‘gedurfd, maar perspectiefrijk’ tot ‘dé nooit nie’. De VHTAC gooide nog wat olie op het vuur door tijdens de door Samenwerking Reusel – De Mierden georganiseerde discussieavond in de Kei op maandag 18 februari 2019, geen openheid van zaken te geven. Ook een nadrukkelijke uitnodiging onzerzijds om met de omwonenden in gesprek te gaan, werd afgeslagen: aan een van de omwonenden werd door de voorzitter van de VHTAC kort en bondig meegedeeld dat de algemene ledenvergadering van de VHTAC besloten had om een voorkeursalternatief in te dienen van elf turbines met een tiphoogte van 165 meter. Einde discussie. Ook wij zijn daarna niet meer echt in de gelegenheid gesteld om onze visie over te brengen. Wij hadden hen graag willen meedelen dat als de VHTAC zou gaan voor een vka van negen turbines (het liefst óók nog met een lagere tiphoogte), zij met aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid op de steun van de voltallige fractie Samenwerking zou mogen en kunnen rekenen. Deze botte weigering wekte bij een deel van de fractie veel ergernis. En dan druk ik me – zoals dat in deze raadszaal betaamt – nog diplomatiek uit.

Voor Samenwerking Reusel – De Mierden zat er op dat moment weinig anders op dan om de MER af te wachten en zij koos ervoor om de standpuntbepaling mede afhankelijk te maken van: 1. de in de MER opgenomen berekeningen, 2. de daartegen ingebrachte zienswijzen, en, 3. de beoordeling van de sub 1 en 2 genoemde zaken door de MER-commissie. Ook de hele gang van zaken met betrekking tot de MER bleek (en dit traject is op dit moment nog niet afgelopen, dus moet ik zeggen: blijkt) voor onze fractie een leerschool. Een deel van ons heeft zich voor het eerst (om redenen die ik hiervoor heb uiteengezet) echt serieus en diepgaand in een MER-procedure verdiept. Dat bleek een koude douche. Te veel een technisch geneuzel en vooral een kwestie van het afwerken van een afvinklijstje. Maar bovenal: een veel te sektarische analyse. De helicopterview ontbreekt. Of in gewoon

Nederlands geformuleerd: kijk over de grenzen van het eigen vakgebiedje (zoals: 'de habitat van de gladde aal') heen en durf uitspraken te doen die verder gaan dan objectieve lijstjes die zich laten comprimeren tot overzichten met een schaallengte van 1 tot 10. Wij hadden liever gezien dat – maar 'liever-koekjes' worden aan het Kerkplein in Reusel niet gebakken – achter de afkorting van MER óók een andere definitie had gestaan: niet alleen 'milieu-effect-rapportage' maar óók 'maatschappelijke-effecten-rapportage'. Helaas valt dit laatste buiten de scope van de MER. Waarschijnlijk om de simpele reden dat dit zich niet laat vangen op een afvinklijstje en meetbaar valt te maken op een scorelijst met een schaallengte van 1 tot 10. Wij vinden dit een ernstige omissie en legt een onevenredige druk op de schouders van lokale politici. Tenminste als zij dit een zwaarwegend element vinden bij hun afwegingen van nut, noodzaak en wenselijkheid van plannen als waarover we vanavond een knoop moeten doorhakken.

Mevrouw de voorzitter, het wordt tijd om een tipje van de sluier op te lichten. 'Noord-Koreaanse toestanden? Niet in Reusel, hoor'. Dat was op 22 maart 2018 de kop boven een paginagroot artikel in NRC-Handelsblad. Hoewel de inhoud van het artikel betrekking had op de manier waarop fractie Samenwerking Reusel – De Mierden aankondigde te zullen omgaan met de behaalde absolute meerderheid, is deze ook van toepassing op de standpuntbepaling en het besluitvormingsproces binnen de fractie over dit onderwerp. Bij onze fractie bepaalt niet de wethouder – of in ons geval: de wethouders – hoe wij de collegevoorstellen dienen te beoordelen. Evenmin schrijft de achterban voor hoe er gestemd moet worden (hoewel wij aan het geluid van de achterban bij de oordeelsvorming een grote waarde toekennen). En last but not least: bij ons is de opvatting van de fractievoorzitter er slechts één van de acht. Natuurlijk streven wij zo veel mogelijk naar consensus en maken wij er geen gewoonte van om met acht verschillende monden te spreken. Bij echt majeure onderwerpen mag – nee: moet – het individuele standpunt zwaarder wegen dan een eventueel collectief fractiestandpunt. Het initiatief van Windpark Agro-Wind Reusel B.V. is zo'n majeure onderwerp.

Om te voorkomen dat er zo dadelijk bij de stemming acht verschillende stemverklaringen moeten worden voorgelezen, zal ik de verschillende standpunten benoemen en kort toelichten.

Grosso modo zijn er twee standpunten: een groep die aan het eind van deze beraadslagingen vóór het raadsvoorstel zal stemmen en een groep die zal tegenstemmen. Bij de groep van voorstemmers is het belang van het behalen van de klimaatdoelstellingen een zwaarwegend argument. Desondanks heeft een deel van deze groep een voorkeur voor een plan waarbij er negen turbines gerealiseerd zullen worden. Het ware in hun ogen beter als de geplande turbines met de codenaam 1.4 en 2.4 niet gebouwd zullen worden. Dat zijn de twee turbines ten noorden van de Burgemeester Willekenslaan. De groep raadsleden van fractie Samenwerking Reusel – De Mierden die vóór het raadsvoorstel zal stemmen, staat op het standpunt dat onafhankelijke deskundigen moeten beoordelen of de veronderstelde hinder, de toekomstige gezondheidsklachten en de te verwachten aantasting van het woongenot dermate zwaarwegend zijn dat een door de omwonenden in te dienen zienswijze als 'gegrond' wordt aangemerkt. Echter: er kan pas bezwaar aangetekend worden tegen het definitieve oordeel dat de MER-commissie over de ingediende MER gaat vellen. Dat definitieve oordeel is er op dit moment nog niet; de verwachting is dat dit pas volgende maand gaat komen. Met het niet afgeven van de voorlopige verklaring van geen bedenkingen, komt het hele proces tot stilstand. Hiermee wordt ook de omwonenden en andere groepen belanghebbenden het recht ontnomen om een zienswijze tegen het plan van Windpark Agro-Wind Reusel B.V. in te dienen. Voor dit deel van de fractie van Samenwerking Reusel – De Mierden is dit argument van procedurele aard van doorslaggevend belang. Het definitieve standpunt kan door deze groep raadsleden pas gemaakt

worden, als ter zake deskundigen hun licht hebben laten schijnen op de bezwaren van de omwonenden. Het is dus goed mogelijk dat deze groep (of een deel daarvan, want het blijft een individuele afweging) nu weliswaar meegaat met het afgeven van de voorlopige verklaring van geen bedenkingen, maar in het vervolg van dit ingewikkelde proces haar mening bijstelt. Tot deze groep raadsleden behoren de heren Bert van Laarhoven, Marc Lauwers, Bas Maas en Niels Huijbregts en mevrouw Tessa van Rooij.

De tweede groep is van mening dat de voorlopige verklaring van geen bedenkingen niet verleend moet worden. Ook deze groep kan leven met een plan van Windpark Agro-Wind Reusel B.V. dat voorziet in de bouw van negen windturbines. Deze raadsleden vinden echter dat bij de beoordeling van de MER de oogkleppen teveel naar binnen zijn gericht: te veel pure milieueffecten en te weinig maatschappelijke effecten. Deze groep vindt het te gevaarlijk om blind te varen op het kompas van de deskundigen. Want let wel: de onderbouwing is volledig gebaseerd op hetgeen uit theoretische modellen en berekeningen achter tekentafels of uit laboratoriumopstellingen geconcludeerd kan worden. Niet uit praktijkervaringen. De reden is een simpele: de geplande turbines zijn zo groot dat deze nog nergens op het land in bedrijf zijn. Een correctie om te voorkomen dat deze woordvoerder van het verspreiden van *fakenews* beschuldigd wordt: er staat er ééntje, op de Maasvlakte. Maar al te vaak zijn overheidsinstellingen vele jaren later door schade en schande wijs geworden dat aannames, veronderstellingen, verwachtingen en effecten in de praktijk anders uitpakt dan vooraf was ingecalculeerd. Ik noem even een paar voorbeelden uit de directe omgeving: de cadmiumverontreiniging van de zinkassen die grote effecten had op de grondwaterkwaliteit, de Q-koorts veroorzaakt door grootschalige geitenhouderijen en recent de Chroom-6 affaires. Geen van de deskundigen die hierover vooraf rapporteerden hadden deze enorme schadelijke effecten voorzien. Maar ze traden wel op, niet zelden met desastreuze gevolgen. Zo moet de brandbrief die recent door tien regionale GGD-instellingen aan minister Wiebes gestuurd werd, serieus genomen worden. Daarom is deze groep fractieleden er niet gerust op dat vooral de turbines 1.4 en 2.4 in de toekomst niet zodanige overlast zullen veroorzaken dat ze min of meer permanent tot stilstand gebracht moeten worden. De bezorgdheid zou weggenomen kunnen worden, niet alleen bij de fractie Samenwerking Reusel – De Mierden, maar ook bij de omwonenden, dat als in de nabije toekomst zou blijken dat er inderdaad onverwachte en niet-voorzienne effecten op het gebied van de volksgezondheid zouden optreden die in direct verband staan met de windturbines 1.4 en 2.4, de exploitant van deze turbines met onmiddellijke ingang de veroorzakers van deze overlast zou stilzetten en tot sloop zou overgaan. Als Windpark Agro-Wind Reusel B.V. er zo stellig van overtuigd is dat er geen ontoelaatbare overlast door de twee meest noordelijk geplaatste turbines zal ontstaan, dan moet zij per omgaande bereid zijn een verklaring met deze strekking te ondertekenen. Als zij hiertoe niet bereid zou zijn, geeft dit alleen maar extra voeding aan twijfel.

Wat bij deze groep leden van de fractie nog meer een rol speelt, is een overweging van ruimtelijke aard. Reusel-Zuid is een dynamisch gebied waar veel verschillende groepen bewoners actief zijn en belangen hebben. Extensieve akkerbouw, intensieve dierhouderij, natuur en recreatie en niet te vergeten: wonen. En wie weet wat er de volgende kwart eeuw nog aan deze lijst van ruimtegebruikers kan worden toegevoegd of welke verschuivingen zich binnen deze categorieën nog kunnen voordoen. Daarvoor moet letterlijk ruimte zijn en blijven. Door het realiseren van de vaker genoemde windturbines 1.4 en 2.4 worden de mogelijkheden in het gebied ten noorden van de Burgemeester Willekenslaan ernstig beknot. Om in dit gebied ook in de toekomst ruimtelijke ontwikkelingen mogelijk te maken, heeft deze groep leden van de fractie zwaarwegende redenen om tegen de planontwikkeling te zijn. Deze groep wenst om bovengenoemde redenen een duidelijk

statement richting Windpark Agro-Wind Reusel B.V. te maken en stemt tegen het afgeven van de voorlopige verklaring van bedenkingen. Onder het motto 'beter ten halve gekeerd dan ten hele gedwaald', geeft deze groep leden van de fractie Samenwerking Reusel – De Mierden de initiatiefnemer dan ook het dwingende advies: trek het huidige voorstel in en dien hetzelfde plan opnieuw in, maar dan zonder turbines 1.4 en 2.4. Het is niet uitgesloten dat een vernieuwde aanvraag het snelst in een operationeel windpark zal resulteren. Volledigheidshalve merk ik, aan het slot van mijn betoog, op dat mevrouw Heidi de Kort en de heren Johan van Dommelen en Cor van der Heijden zich met dit standpunt kunnen verenigen en dat zij bij de hoofdelijke stemming op grond van deze overwegingen tegen het raadsvoorstel zullen stemmen.